

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนราธิวาส (ด้านศิลปกรรม)

ศิลปะการแสดงดิเกฮูลู

จัดทำโดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบจ.นราธิวาส

Website : www.narathiwatpao.go.th | Email : saraban@narathiwatpao.go.th | Tel : 0-7351-7972

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์พื้นที่ฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านภูมิปัญญาไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการถ่ายทอดความรู้ และเป็นแนวทางในการค้นคว้าต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส
ผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	๑
ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖
- ด้านศิลปกรรม	
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแสดงดิเกฮูลู	๗
บรรณานุกรม	๑๓

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ๑,๑๔๙ กิโลเมตร และทางรถไฟ ๑,๑๑๖ กิโลเมตร สูดชายแดนไทยมาเลเซียที่สถานีรถไฟสุไหงโก-ลก

อาณาเขต จังหวัดนราธิวาส มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ จดจังหวัดปัตตานีและอ่าวไทย
- ทิศตะวันออก จดอ่าวไทยและประเทศมาเลเซีย
- ทิศใต้ จดประเทศมาเลเซีย
- ทิศตะวันตก จดจังหวัดยะลา

แนวเขตระหว่างประเทศ เป็นจังหวัดชายแดนที่เชื่อมกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียทั้งทางบก และทางน้ำ มีเขตแดนติดต่อกันยาวประมาณ ๑๗๘.๖๐๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย รวม ๓ ด้าน คือ

ด้านพรมแดน	เขตปกครองฝั่งไทย	เขตปกครองฝั่งมาเลเซีย
ด้านตากใบ	อำเภอตากใบ	Tumpat (รัฐ Kalantan)
ด้านสุไหงโก-ลก	อำเภอสุไหงโก-ลก	Rangtaupanjang (รัฐ Kalantan)
ด้านบูเก๊ะตา	อำเภอแว้ง	Bukit Bunga (รัฐ Kalantan)

ตาราง : แสดงพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส จำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ต.ร. ก.ม.)
อำเภอเมืองนราธิวาส	๓๐๕.๑๑๕
อำเภอระแงะ	๔๓๔.๕๘๑
อำเภอสุไหงปาตี	๓๗๒.๖๓๖
อำเภอแว้ง	๓๗๔.๒๗๔
อำเภอช้าง	๒๐๐.๕๐๐
อำเภอตากใบ	๒๕๓.๔๕๐
อำเภอบาเจาะ	๑๗๑.๖๘๐
อำเภอรือเสาะ	๔๖๘.๓๒๔
อำเภอสุไหงโก-ลก	๑๓๙.๔๓๐
อำเภอศรีสาคร	๕๐๒.๘๗๐
อำเภอสุคิริน	๕๑๗.๐๐๐
อำเภอจะแนะ	๕๕๐.๐๐๐
อำเภอ เจาะไอร้อง	๑๖๓.๐๐๐

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๔๗๕.๔๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๗๙๗,๑๔๓.๗๕ ไร่ พื้นที่ ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นป่าไม้และภูเขา มีภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกั้นพรมแดนไทย-มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ ๔ สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่พรุประมาณ ๓๖๑,๘๖๐ ไร่ ป่าพรุที่สำคัญ คือ ป่าพรุโต๊ะแดง และป่าพรุบาเจาะ เป็นต้น

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งฤดูกาลออกเป็น ๒ ฤดู ได้แก่

๑. ฤดูฝน แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อีกช่วงหนึ่งก็คือช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

๒. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เนื่องจากได้รับลมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนและชื้น

๒. ด้านการเมือง/การปกครอง

๒.๑ เขตการปกครอง

จังหวัดนราธิวาสแบ่งการปกครองภูมิภาคออกเป็น ๑๓ อำเภอ การปกครองท้องถิ่น ๗๗ ตำบล ๕๘๙ หมู่บ้าน และมีการจัดการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

๑. รูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง โดยใช้พื้นที่ทั้งจังหวัด
๒. รูปแบบเทศบาลใช้พื้นที่ตำบลทั้งตำบลแต่เทศบาลบางแห่งใช้พื้นที่ไม่ครบทั้งพื้นที่ตำบลปัจจุบันมีจำนวน ๑๖ เทศบาล แยกเป็นเทศบาลเมือง จำนวน ๓ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๓ แห่ง
๓. รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้พื้นที่ตำบลทั้งตำบลและบางแห่งรวมตำบลอื่นหรือพื้นที่ติดเขตเทศบาล จำนวน ๗๒ แห่ง

ตาราง : แสดงการแบ่งเขตการปกครอง

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
๑	อำเภอเมืองนราธิวาส	๖	๖๒	๑	๑	๕
๒	อำเภอดากใบ	๘	๕๒	๑	-	๗
๓	อำเภอบาเจาะ	๖	๕๐	-	๒	๖
๔	อำเภอยี่งอ	๖	๔๐	-	๑	๖
๕	อำเภอระแงะ	๗	๖๐	-	๒	๗
๖	อำเภอรือเสาะ	๙	๗๒	-	๑	๙
๗	อำเภอศรีสาคร	๖	๓๕	-	๑	๖
๘	อำเภอแว้ง	๖	๔๖	-	๒	๖
๙	อำเภอสู้คริน	๕	๔๑	-	๑	๕
๑๐	อำเภอสู่ไหงโก-ลก	๓	๑๙	๑	๑	๒
๑๑	อำเภอสู่ไหงปาตี	๖	๕๐	-	๑	๖
๑๒	อำเภอจะแนะ	๔	๒๙	-	-	๔
๑๓	อำเภอเจาะไอร้อง	๓	๓๓	-	-	๓
	รวม	๗๗	๕๘๙	๓	๑๓	๗๒

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส

๒.๒ การเลือกตั้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาสครั้งล่าสุด
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส

แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๓ เขต

- ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๔๕๙,๔๒๕ คน
- ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๒๔,๔๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗,๖๗

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส

- ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๔๘๕,๔๐๗ คน
- ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๒๔,๗๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘๕

๓. ประชากร

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ในปี ๒๕๕๘ จำนวนประชากร ๗๘๓,๐๘๒ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๑,๗๖ ครัวเรือน
ปี ๒๕๕๙ จำนวนประชากร ๗๘๙,๖๘๑ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๕,๕๓๙ ครัวเรือน ปี ๒๕๖๐ จำนวนประชากร
๗๙๖,๒๓๙ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๙,๑๕๙ ครัวเรือน ปี ๒๕๖๑ จำนวนประชากร ๘๐๒,๔๗๔ คน จำนวนครัวเรือน
๒๑๒,๘๗๓ ครัวเรือน

ตาราง : จำนวนประชากรของจังหวัดนราธิวาส จำแนกเป็นอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)							
		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๑	อำเภอเมืองนราธิวาส	๖๐,๙๖๕	๖๑,๕๒๖	๖๑,๘๖๑	๖๒,๑๘๘	๖๒,๔๗๘	๖๒,๗๕๔	๖๒,๙๘๘	๖๓,๒๔๙
๒	อำเภอดากใบ	๓๔,๙๙๗	๒๖,๘๖๑	๓๕,๓๐๕	๓๖,๕๕๗	๓๕,๕๕๕	๓๖,๘๕๒	๓๘,๘๕๕	๒๗,๘๒๔
๓	อำเภอบาเจาะ	๒๖,๑๕๘	๒๖,๘๖๑	๒๖,๔๔๕	๒๗,๒๓๐	๒๖,๖๖๖	๒๗,๖๐๓	๒๖,๙๕๘	๒๗,๘๒๔
๔	อำเภอยี่งอ	๒๒,๓๐๗	๒๒,๙๘๒	๒๒,๕๐๓	๒๓,๑๙๑	๒๒,๖๔๖	๒๓,๓๗๐	๒๒,๘๘๐	๒๓,๖๓๓
๕	อำเภอระแงะ	๔๔,๘๔๕	๔๖,๔๑๘	๔๕,๐๙๓	๔๖,๖๐๕	๔๕,๔๐๓	๔๖,๙๖๓	๔๕,๖๘๑	๔๗,๒๑๑
๖	อำเภอรือเสาะ	๓๕,๑๖๓	๓๕,๗๓๘	๓๕,๔๙๓	๓๖,๐๒๑	๓๕,๘๒๖	๓๖,๒๙๐	๓๖,๑๑๕	๓๖,๖๑๐
๗	อำเภอศรีสาคร	๑๙,๗๐๘	๑๙,๑๑๐	๑๙,๙๓๓	๑๙,๓๔๔	๒๐,๑๗๘	๑๙,๖๔๙	๒๐,๔๑๘	๑๙,๘๓๙
๘	อำเภอแว้ง	๒๖,๑๘๓	๒๖,๘๒๒	๒๖,๓๔๑	๒๗,๐๘๔	๒๖,๕๒๙	๒๗,๓๑๔	๒๖,๙๒๗	๒๗,๕๓๕

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)							
		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๙	อำเภอ สุคีริน	๑๓,๓๗๘	๑๒,๖๑๕	๑๓,๓๐๓	๑๒,๗๑๗	๑๓,๔๑๒	๑๒,๘๔๖	๑๓,๕๑๐	๑๒,๙๕๒
๑๐	อำเภอ สุโขทัย	๓๗,๒๕๔	๔๐,๖๐๙	๓๗,๓๗๒	๔๐,๘๒๙	๓๗,๕๕๗	๔๑,๐๑๙	๓๗,๘๑๖	๔๑,๒๔๒
๑๑	อำเภอ สุโขทัย ป่าดี	๒๗,๕๑๔	๒๘,๒๙๙	๒๗,๗๑๑	๒๘,๕๑๐	๒๗,๙๑๓	๒๘,๗๗๙	๒๘,๐๖๖	๒๘,๙๐๒
๑๒	อำเภอ จะนะ	๑๙,๑๖๕	๑๘,๔๘๗	๑๙,๒๗๔	๑๘,๖๓๗	๑๙,๔๙๐	๑๘,๘๕๒	๑๙,๗๐๙	๑๙,๐๖๖
๑๓	อำเภอ เจาะไอร้อง	๑๙,๙๙๔	๑๙,๗๒๗	๒๐,๑๙๘	๑๙,๙๐๖	๒๐,๑๘๔	๒๐,๑๑๑	๒๐,๓๔๗	๒๐,๒๕๔
รวม ๑๓	อำเภอ	๓๘๗,๖๓๑	๓๙๕,๔๕๑	๓๙๐,๘๓๒	๓๙๘,๘๔๙	๓๙๓,๘๓๗	๔๐๒,๔๐๒	๓๙๗,๑๐๐	๔๐๕,๓๗๔

ที่มา : ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค ๙ สาขาฉะเชิงเทรา ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ โทร. ๐-๗๓๕๑-๒๓๖๘

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของคำว่า "ภูมิปัญญา" ภูมิ หมายถึง พื้น - พื้นเพ ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ ความสามารถภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการดำรงชีพในระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบต่อกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม มีลักษณะเฉพาะถิ่น สะท้อนถึงภูมิปัญญาทำให้เกิดคุณค่าทางประวัติศาสตร์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอยู่ด้วยกันหลายสาขา ได้แก่

๑) ด้านอาหาร : มีความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารท้องถิ่น ให้มีรสชาติแบบดั้งเดิมหรือเหมาะสมกับสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าได้

๒) ด้านการแต่งกาย : มีความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์งานด้านการแต่งกายในรูปแบบของเครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นนั้นๆ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

๓) ด้านที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาบ้านอาคาร ในพื้นที่นั้นๆ ให้รักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

๔) ด้านความเชื่อ / ประเพณี : เป็นวิถีแห่งความเชื่อ และศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น มีความสามารถประยุกต์และปรับใช้ปรัชญาความเชื่อ / ประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททาง เศรษฐกิจ สังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดงานบุญประเพณีในเทศกาลสำคัญของชุมชน ท้องถิ่นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่งดงาม และมีคุณค่าต่อผู้คนในท้องถิ่น

๕) ด้านภาษาและวรรณกรรม : การใช้ภาษาถิ่นในชุมชน เป็นเสน่ห์และเป็นการสืบสานให้ภาษาถิ่นนั้นๆ ให้คงอยู่กับชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟู การเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นของกลุ่มผู้ประกอบการและผู้คนในชุมชน

๖) ด้านแพทย์แผนไทย : ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้าน สุขภาพอนามัยได้ เช่นยาจากสมุนไพร นวดแผนโบราณ ฯลฯ

๗) ด้านอาชีพ : ความสามารถในการส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ที่มีแต่ดั้งเดิม เช่น งานช่างฝีมือ เป็นการพัฒนาต่อยอดอาชีพของท้องถิ่นด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและเพิ่มมูลค่า

๘) ด้านศิลปกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ เป็นต้น

**การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทาง
ศิลปะการแสดงดิเกฮูลู
ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ**

ประวัติความเป็นมา

ดิเกฮูลู หมายถึง การร้องทำนองเสนา (ดิเก) คือการร้องทำนอง (ฮูลู ทิตใต้ ดิเกฮูลู หรือ ลิเกฮูลู เป็นการละเล่นพื้นบ้านแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับความนิยมมากของชาวไทยมุสลิม มักจะใช้แสดงในงานมาแกปูโละ งานเข้าสู่ันต งานเมาลิต งานฮารีรายอ แล้ว คำว่า "ลิเก" หรือ "ดิเก" เป็นศัพท์เปอร์เซีย มีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑. มีการดิเกโซว์

๒. มีการดิเกโต้ตอบ นิยมเล่นกันเป็นกลุ่มคณะ เรียกว่า "ลิเกฮูลู" บ้างก็ว่าได้รับแบบอย่างมาจากคนพื้นเมืองเผ่าซาไก เรียกว่า มโนห์ราคนซาไก บ้างก็ว่าเอาแบบอย่างการเล่นลำตัดของไทยผสมเข้าไปด้วย การตั้งวงคล้ายกับการตั้งวงลำตัด หรือเพลงฉ่อยของภาคกลาง คณะหนึ่งมีลูกคู่ประมาณ ๑๐ กว่าคน ผู้ร้องเพลงและขับร้องมีประจำคณะอย่างน้อย ๒ - ๓ คน และอาจมีนักร้องภายนอกวงมาสมทบร่วมสนุกอีกก็ได้ กล่าวคือ คนดูคนใดนึกสนุกอยากร่วมวงก็จะได้รับอนุญาตจากคณะลิเกคล้ายๆ กับการเล่นเพลงบอกภาคใต้ เวทีแสดงยกสูงไม่เกิน ๑ เมตร โลงๆ ไม่มีม่านหรือฉาก ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและตบมือ โยกตัวเข้ากับจังหวะดนตรีสวนผู้ร้อง หรือผู้ได้กลอนจะลุกขึ้นยืนข้างๆ วงลูกคู่ ถ้ากรณีมีการประชันกันแต่ละคณะจะขึ้นนั่งบนเวทีด้วยกัน แต่ล้อมวงแยกกัน การแสดงก็ผลัดกันร้องทีละรอบ ทั้งรุกทั้งรับเป็นที่ครึกครื้นสออารมณ์ผู้ชม

ประวัติความเป็นมา

มีผู้ให้ที่มาของดิเกฮูลูเอาไว้หลายสำนวน ในที่นี้จะขอหยิบยกออกมา ๒ สำนวน กล่าวคือหนึ่งตามสำนวนที่รับรู้กันโดยทั่วไป มีผู้รู้บางท่านได้ศึกษาไว้ว่าดิเก (Dikir) มีรากศัพท์มาจากคำว่า ซีเกอร์ ซึ่งเป็นภาษาอาหรับ หมายถึงการอ่านทำนองเสนาะ ส่วนคำว่าฮูลู แปลว่าใต้หรือทิศใต้ รวมความแล้วหมายถึงการขับบทกลอนเป็นทำนองเสนาะจากทางใต้

๑. ท่านผู้รู้ยังได้กล่าวไว้อีกว่า ดิเกฮูลูน่าจะเกิดขึ้นเริ่มแรกที่อำเภอรามัน ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่า ผู้ริเริ่มนี้คือใคร ข้อสันนิษฐานก็คือชาวปัตตานีเรียกคนในอำเภอรามันว่า คนฮูลู ในขณะที่คนมาเลเซียเรียกศิลปะนี้ว่า "ดิเกปาร์ต" ซึ่งปาร์ต แปลว่าเหนือ จึงเป็นที่ยืนยันได้ว่า ดิเกฮูลู หรือดิเกปาร์ตนี้มาจากทางเหนือของมาเลเซียและทางใต้ของปัตตานี

๒. ซึ่งก็คือบริเวณอำเภอรามัน จังหวัดยะลา และสำนวนที่สอง จากการศึกษาของประพนธ์ เรืองณรงค์ ในหนังสือ "บุหงาปัตตานี คติชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้"

๓. คำว่าดิเก หรือลิเก ในพจนานุกรม Kamus Dewan พิมพ์โดยสมาคมภาษาและหนังสือประเทศมาเลเซียเรียกลิเกเป็นดิเกเป็นศัพท์เปอร์เซีย มีสองความหมาย คือ เพลงสวดสรรเสริญพระเจ้า ปกติเป็นการขับร้องเนื่องในเทศกาลวันกำเนิดพระนบี ชาวมุสลิมเรียกงานเมาลิด เรียกการสวดดังกล่าวนี้ว่า "ดิเกเมาลิด"

วัตถุประสงค์

ศิลปะดิเกฮูลู เป็นศิลปะโบราณชนิดหนึ่ง ซึ่งเด็กใหม่ไม่ค่อยสนใจกับศิลปะดิเกฮูลู ส่วนของภูมิปัญญาระดับท้องถิ่นของตำบลกาลิซานี้ดิเกฮูลูมีความสำคัญ เพราะเป็นการเก็บรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ศิลปวัฒนธรรมดิเกฮูลู เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดิเกฮูลูให้ยังคงตลอดไปจนถึงลูกหลาน

ประวัติครุภูมิปัญญา

ชื่อ นายอาหามะ สกกุล สะมุติง เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทยหมายเลขบัตรประชาชน ๓๐๖๐๕๐ ๐๕๓๗๐๕๑ เกิดวันที่ เดือน - พ.ศ. ๒๕๔๗ อายุ ๖๖ ปี ภูมิลำเนาเดิม ตำบลกาลิซา ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๖๑/๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ๙๖๑๓๐ วุฒิการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่๗ โรงเรียนกาหน้าวะ

ประวัติครอบครัว

ชื่อบิดา นายวาจิ สมุดัง อาชีพ ทำสวน ชื่อมารดา นางกีเยาะ สมุดัง อาชีพ ทำสวน จำนวนพี่น้อง ๘ คน คู่สมรสอาชีพ แม่บ้าน มีบุตรทั้งหมด ๖ คน ชาย ๔ คนหญิง ๒ คน

ประวัติการรับรางวัล

ได้รับรางวัลถ้วยชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ ณ โรงเรียนบ้านกาเต็ง ม.๖ ในวันที่ ๑๘ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ประวัติการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านตีเกฮูลู ตอนอายุ ๓๐ ปี โดยได้รับการถ่ายทอดจากผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านนี้ เมื่อได้รับความรู้แล้วได้ชักชวนเด็กและเยาวชนรุ่นหลังรุ่นใหม่เพื่อให้หันมารู้จักไปแสดงในงานต่างๆ ในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียงนอกเขตหมู่บ้าน เช่น แสดงตามงานเข้าสู่ันต์ งานแต่งงาน และงานต่าง ๆ

วัสดุ/อุปกรณ์

เครื่องดนตรี

๑. รำมะนาใหญ่และรำมะนาเล็ก

๒. ฆ้องเล็ก

๓. ฆ้องใหญ่

๔. ลูกแซก

๕. ฉิ่งฉับ

ขั้นตอน/วิธีการ

เริ่มแสดงดนตรีโหมโรงเพื่อเร้าอารมณ์คนดูและให้ลูกที่มันั่งเป็นแถวหรือวงกลมก็ได้ อยู่ในสถานที่ที่เราจะเล่น เริ่มจากการตีกลองแล้วสมาชิกตบมือให้พร้อมกันเป็นจังหวะ มีการไหว้ครูในกรณีที่มีการประชันกันระหว่างหมู่บ้าน หรืออาจมีหมอผีของแต่ละฝ่ายปัดรังควานไล่ผีคู่ต่อสู้ก็มี ปัจจุบันสู้กันด้วยศิลปะการมออย่างเดี่ยว เมื่อลูกโหมโรงตันเสียงจะออกมาร้องทีละคน เริ่มด้วยวัตถุประสงค์ของการแสดงหลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เรื่องราว อาจจะเป็นเหตุการณ์บ้านเมืองหรือความรักของหนุ่มสาว หรือเรื่องตลก ในกรณีที่มีการประชัน หรือบางครั้งก็เป็นเรื่องราวการกระทบกระทั่ง เสียตีสักัน หรือหิบบปัญหาต่าง ๆ มากล่าวเพื่อให้ผู้ชมชื่นชอบในคารมและปฏิภาณ

เป้าหมายที่สำคัญ คือ อยากรักชวนเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้หันมาเล่นศิลปวัฒนธรรม ดิเกฮูลู เพื่อต้านยาเสพติดที่ให้โทษ เอาศิลปะดิเกฮูลู เป็นสื่อ เน้นศิลปะดิเกฮูลูให้เกิดประโยชน์

ขั้นตอนการแสดง

ท่าที่ ๑ เตรียมความพร้อมที่จะเล่น

ท่าที่ ๒ ทำตีกลองใหญ่ให้เร็ว

ท่าที่ ๓ ตีกลองเพื่อขึ้นเพลงแรก

ท่าที่ ๔ การตีกลองเล็กเพื่อเป็นจังหวะ

ท่าที่ ๕ การเล่นลูกแซบเพื่อดึงดูดผู้เล่นเฮฮา

ท่าที่ ๖ ตีฆ้องใหญ่เป็นจังหวะ

ท่าที่ ๗ ตีฆ้องใหญ่เป็นจังหวะ

ท่าที่ ๘ เริ่มเพลงเพื่อทำท่าลีลา

ท่าที่ ๙ ทำการโบกมือ

ท่าที่ ๑๐ ทำรำลีลาตบมือ

ท่าที่ ๑๑ ทำตบมือแบบธรรมดา

ท่าที่ ๑๒ ทำคลื่น

ท่าที่ ๑๓ ทำตีกลองเพื่อปิดการแสดงดิเกฮูลู

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้

รับงานการแสดงศิลปะพื้นบ้าน (ซีละ) ในทุกเทศกาลต่างๆ เช่น มาแกบูโละ พิธีเข้าสู่นัด และการแสดงโชว์ในงานต่างๆ ฯลฯ เพื่อที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ทางคณะ (ชุมชน)

บรรณานุกรม

สำนักงานวัฒนธรรม. (๒๕๕๕). การส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอระแงะ. นราธิวาส.